

NELLY FURU, anleggskokke. (f.20.5. 1917)

9545 - ~~Bognelv.~~ *havgjard betur.*

*Kopi av reise 1 til 18 september
til Piltu Taindy Jacobsen
9/91
Vet*

Avskrift av lydbåndintervju:

VEITVÆRIS REISEHISTORIE
opptak 23. august 1983
intervjuer Kjell Magdalstrand

Kopi sendt Inga Bedi-Massand

19/9-96 Vet

VEGVESENETS MINNEBOKSAMLING

opptatt 23. august 1983

intervjuer Kjell Høydastrand

1

Nelly Furu
f. Bartholdsen

Intervjuet 23.8.83
v/ KH

Skrevet des. 83
av L. Steiro

K.1A/000

- Aller først, når er du født

- 20.5.1917

- Når var du kokke i Vegvesenet første gang

- Det var i 36. Oppe i Stokkedalen

- Ung jente var du den gangen

- Ja

- Hvordan hadde det seg at du kom borti dette

- Det hadde seg slik at jeg jobba i Honningsvåg. Hos en los. Og så syntes jeg at jeg tjente så dårlig der.

- For det var 20 kroner måneden.

- Hushjelp da

- Ja. Og så var det mye arbeid der, for det var 5 barn. Så ringte han Trygve Knudsen og spurte om ikke jeg kunne komme og koke hos ham oppe i Stokkedalen. For jeg skulle få 5 kroner pr. mann i måneden. Og det var 30 mann. Så jeg regnet med at jeg tjente bedre på det.

- Var det en vegformann det som ringte

- Ja, han lever ennå. Trygve Knudsen. Og han er noen og åtti år gammel nå. Så begynte jeg å koke i Stokkedalen. Og bodde i ei gamle

- Du bodde sjøl i en gamle

- Ja, jeg bodde i ei gamle og spiste i gammen også.

Hele brakkelaget var i gammen. Men det var telt som

var satt opp på yttersiden. Og han Kristoffersen

hadde ei hytte som de fikk leie og bo i. Men

maten kokte jeg i gammen. Og hadde vann der. Bar inn

regnvann og bar ut skittvannet. Og på yttersida der

hadde vi stampa. Der vaska jeg klærne til mennene. Og

så hadde vi svartovn og fyrte med ved og bakte brød

gjorde jeg for dem og.

- Hvordan så det ut på det kjøkkenet du hadde

- Ja, i brakka, det er nå trist når jeg tenker

tilbake på det. Hvordan det var. Det var jo ikke tre-

golv. Det var jo bare jordgolv der. Og uti gangen hvor

jeg lå og

Personalialia

Kokke i Stokke-

dalen i 1936, lønn

leirgammer (24)

kjøkken, jordgolv

middag, mat, mål-

tider 16 t.dag

(50)dårlig råd(65)

pålegg, kostøre

(8)konkurransen

40 mann i kosten

K.1A/

- Lå du i den gammen hvor du kokte
- Ja, jeg lå i et rom ute i gangen. Mennene måtte gå forbi senga mi når de gikk ut og inn der. Og der koke jeg en hel sommer. Helt til høsten. Så var det sånn sesongvis med arbeidet ikke sant. Det husker du. Og da var det slutt om høsten. Så kokte jeg ikke om vinteren. Men så mot våren begynte jeg å koke igjen. For det var sånn sysselsettingsarbeid
- Når du sier at du kokte. Betyr det at du laget bare middag, eller var det andre måltider du laget og
- Jeg bodde der og laget alle måltidene. Jeg sto opp klokka fem om morgenen
- Når skulle du ha frokosten ferdig da.
- Så klokka fem på syv måtte alle mennene stå i døra for å gå ut. Klokka syv. Da startet de. Og så var det middag klokka elleve. De tok matpakke med seg Og så var det å forberede middagen. Og det var jo et helt arbeid, men vi var flere kokker der i Stokkedalen. Og så var det å sette brøddeigen tidlig om morgenen før mennene gikk. Og så var det å begynne og slå opp brødene når de gikk. Re opp sengene deres og gå rundt i teltene og re opp sengene. Og så var det å forberede middagen. Og så spiste de middag, og så gikk de ut igjen. For det var nokså nært. Vegbutten var så nært. Det var så forskjellig. Noen ganger jeg kokte så var det veldig langt. Og da spiste de ikke middag før klokka fire om ettermiddagen. Men her var det slik at de kom inn og spiste middag, og så gikk de ut igjen. Og så gikk vi ut klokka to med kaffe til dem. På vegbutten. Og så var det inn klokka fem
- Og da skulle de ha mat igjen
- Da skulle de ha mat igjen. Også var det kvelds klokka åtte.
- Blir det fire måltider om dagen
- Ja, det blir det. Morras og middag og ettermiddags og kvelds. Ja, det blir fire
- Når var du ferdig med kvelden da
- Nei, jeg var jo aldri ferdig. Jeg hadde jo 16-timers dag mens de hadde 8 timer. Bestandig hadde jeg 16-timers

K.1A/

dag. Og så var det jo så mange som hadde dårlig råd. Jeg syntes synd på dem. Så jeg sa at det er ikke så nøye om du ikke betaler meg den 5-kronen. Er nå fri kost. Er nå sjel og ei skjorte så det var ikke så nøye. Så ble det nå med det

- Så det var ikke av alle du fikk fem kroner

- Neida, det var ikke av alle. Likevel syntes jeg det var fint å være sin ege arbeidsgiver. Mot å være på jobb i hus hvor de hadde fullt av unger og sånn. Og fjøs og. Det ble nå lange dager der også. Og mye mer springing. For her kunne jeg strikke litt innimellom. Småstunder og sånn. Og ta et håndarbeid eller hvile meg. Men det var alltid noe å gjøre. Og jeg bakte brød, og det var bestandig ferske brød. Jeg tenkte mange ganger at hvis brødene kunne være gamle, så varte de lenger. Ferske brød er udrøye.

- Men hvis vi begynner dagen din med frokost. Hva var det som var på et frokostbord der du var

- Da hadde alle mennene med seg et glass syltetøy.

Og de som hadde riktig god råd hadde nå litt rull... med seg. Så margarinen holdt laget, men pålegget hadde de med seg fra sine hjem. Og det måtte deles ut på bordet. Og de hadde en kasse eller på veggen som jeg la det i. For å finne ut hvem som eide det og det. Det var navnet på

- De skrev navnet sitt på syltetøyet

- Ja, ja, så hver mann hadde med seg hvert sitt glass med syltetøy. Nå på slutten jeg kokte, så var det jo 12-13 sorter pålegg. For da var alt gått i ett lag. Det var kostlaget som hadde alt da. Men da var det slik at de hadde hvert sitt syltetøy med seg. Og pålegg. Den som hadde det litt bedre, hadde rull med seg og. Og ost og sånt

- De hadde hver sin påleggspose da

- Jada. Så leverte de det til kokka. At hun skulle ta vare på det. Det var ikke fryseboks og kjøleskap skal du tru. Det har jeg tenkt mange ganger. Hvordan i all verden klarte vi oss uten plastikkposer og fryseskap. Det syntes vi er veldig fint å ha i dag. Og

K.1A/

- ikke fryseboks. Og kjøtt tok vi og salta kjøtt og fersk fisk. Vi måtte bare ta etter hvert som vi kunne bruke det opp. Men det var store lag, så det gikk jo mye. Men jeg hadde lag ned i ei krone pr. dag. Der.
- Ei krone. Hadde du ei krone i lønn
 - Neida, jeg fikk kostlaget helt ned i ei krone
 - Å, gjorde du det. Så ei krone om dagen var det de betalte for kosten.
 - Ja. Men nå hopper jeg over til andre siden der. Det var ei som het Anna Mortensen. Hun kokte også til et lag der. Så gjorde nå mennene opp og så sa jeg hva fikk dere i kostlag. Vi fikk 99 øre. Hvordan gikk det til at du fikk ett øre bedre. Vi fikk ei krone. Nei, du skjønner jeg henter potetene hjemme hos ho Berit sa hun. Å, gjorde du det sa jeg. Sannelig hvis jeg hadde vært hjemme, så skulle jeg også ha hentet poteter hjemme. Så det var det
 - Var det slik kokkene mellom at dere nesten konkurrerte
 - Ja, vi konkurrerte. Vi var oppvokst i karrige forhold. Og vant til å spare. Og det var ikke noe å ødsle. Så vi var vant til at det skulle spares. Og vi kastet ikke noe. Kald fisk, hvis det ble igjen, og poteter, vi rensket det og hadde det på fat til mennene og hadde det i panna og stekte det. Vi benyttet alt. Ingen ting gikk til spille. Vi var opplært hjemmefra at alt skulle benyttes. Og derfor var det at vi fikk rimelige kostlag. Og de som kjøpte ferdige brød fra bakeren. Det ble jo dyrere. Så regna vi ut hva det kostet å bake sjøl. Så fant vi ut vi skulle bake, men det røynt jo på armene våre. Men vi var jo unge den gangen. Jeg bakte jo hele tiden. Like til Biggiovagge. Jeg var der også. Men jeg kjente det på armene til slutt at det var tungt å holde på med det der, ja. Så mye folk. I Biggiovagge hadde jeg jo 40 mann.
 - Da var du alene
 - Alene kokke. Men jeg fikk en gutt, ja, du sønnen din, han Bjørnar. Han var kokkegutt hos meg. Husker du det.

K.1A/110

Han hjalp meg og ordnet i det Moelvhuset som da var kommet. Det var jo ikke i den første tiden, men det som kom i de senere år.

- Men du jeg har aldri vært inne i ei gamle heller jeg, så jeg vet ikke hvordan det så ut der. Var det praktisk

- Nei, jeg skal si deg det at vi har hytte ute med Nesodden. Der har vi en plass som heter Nilsgårdsvika

Og der høyer vi og der var gammen. Og der bodde vi jo i gammen i ei uke for hver gang vi var ute og høyet.

Og så reiste vi hjem til søndagen. Og jeg vil si det var jo bare jordgolv. Og så var det laget sånne senger i etasje. Og det var gruelig mye mus som kom inn der. Og det var urolig å sove. Og så var det laget sånne riskvister over sånn så ikke jorden skulle falle ned på oss. Du vet hvordan ei gamle ser ut. Så det var nå jord. Det var bare jord. Og ei dør, ei tredør. Av sånne bord som var slått sammen. Og inni var det en liten ovn. Og rør, det var jo bare alminnelig sånn rundrør som gikk opp på taket. Helt opp. Og noen ganger hadde en rør i vinkel så det gikk ut på siden. Men hvis vinden kom fra den siden, så slo det inn i ovnen.

- Det skjønner jeg

- Så det var mange ganger at vi ikke kunne bruke den ovnen. Men vi hadde nå røret opp også. Og så var det å ordne brensel til ovnen. Og det måtte jo mennene ordne selve veden. Men vi måtte ordne for å få tørr ved. For å få den tørr til å steike brød. Og gjøre ovnen rein til å steike brød

Så det var arbeid bestandig. Det var aldri fri

- Var det varmt der inne

- Ja, det var varmt i gammen, ja. Varmt var det.

- Jeg tenker på når du skulle begynne å koke

- Ja, det var varmt i gammen, men mørkt. Lite lys. Ja. Men det var nå om sommeren vi kokte, det var nå den gangen jeg kokte i Stokkedalen. Det var der jeg

gammer, mus,
beskrivelse, arb.
forh.(140) sykdom
(167) syk same-
jente

K.1A/

bodde i gamle på anlegg. Ellers har jeg bodd i brakker. Og flyttet. Og du skal tro brakkene var ikke rare mange ganger når de ble satt opp. For når det var frost om vinteren og vi fyrte godt og kokte, så kom dampen ut gjennom veggene. I stedet for å ha en ventil. Det var kaldt mange ganger. Gulvtrekk og. En frøs mange ganger. Særlig når det var vind. Vi gruet oss når det var vind, for da var det gruelig kaldt. Det var bedre når det var stille. Da var det mye lunere inne i brakka. Og så måtte mennene snø omkring veggene Det lunet vet du. Så det er rart at man hadde helse til det

- Hendte det noen gang at folk ble sjuke
- Jada, det hendte det. At de ble sjuke. Jeg må le. Det hendte også de ble sjuke fordi de spiste for mye. Ble for feite. Hadde jo spesielt en kar da. Han var så redd for at han ikke skulle få spise for de pengene at han åt seg fordervet. På tre uker.
- God mat altså
- Ja, god mat hadde vi. God mat og kraftig mat. Ertesuppe og steik. Og det var ikke noe småtteri
- Det var vel også et sultent gjeng som kom inn
- Ja, det viste seg det at mange av dem som hadde det dårligst hjemme, de var mest fordringsfulle. Ja. Det oppdaget jeg mange ganger. De skulle ha rensket potet. Ja, sa jeg, får dere det hjemme hver dag. Jamen, her skal vi ha det. Og så mye folk som det var De skulle ha rensket potet på bordet. Noen ville ikke ha renska potet, for de ville se den som den var. For å ta den beste selvfølgelig. Det var så forskjellig.
- Hvis noen nå ble sjuk, måtte du hjelpe til da. Gi mat på senga f.eks.
- Da måtte jeg gi mat på senga, ja. Det måtte jeg gjøre. Og gi dem kamerdråper og bruke de kvakksalverådene som jeg kunne. Som jeg hadde lært. Og lese litt for dem og. Jeg husker oppi Stokkedalen. Da kom det en samejente og en hund. Og alle var gått fra henne. Så ble hun der alene. Så kom hun

K.1A/200

inn til meg. Og så spurte hun meg om hun fikk ligge der om natta. Så sa jeg ja, hvor skal du ligge hen. Jeg kan ligge på gulvet sa han. Jeg har et reinskinn. Jeg kan ligge på gulvet på det reinskinnet. Jeg har fått så vondt sa hun. Hvor har du vondt. Her.

- I kjaken altså

- Åja, du har kusma sa jeg. Kan du gape. Nei. Du har kusma. Hun hadde to innsatte tenner her, og dem tok hun vekk. Så sa jeg nå må du si til hunden din at du skal ligge her og jeg skal stille deg. Så han ikke farer på meg om natta. For jeg liker hunder, jeg er god med hunder og alt, men hvis du er syk og kanskje begynner å jamre deg, så kan hunden renne på meg, ikke sant. Så snakket hun til hunden og den lå pent. Så kokte jeg havresaft. Og så slo jeg den tynne havresafta så hun fikk litt næring. Hun hadde gått langt. Hadde gått langt alene og vært syk. Og de andre hadde gått fra henne. De var kommet over Trældalen. Og dette var oppå Biggas. Øverst oppe i Stokkedalen. Oppe på Biggas. Med det samme du kommer over Skov på Sennalandet. Dere har ikke vært der. Nei. Så ble hun hos meg i tre dager. Og så stelte jeg henne Den samejenta der. Til hun ble bra. Så sa jeg nå begynner du og gå. Nå tenker jeg på deg om du finner de andre. Om du vet vegen. Ja, sa hun, hun skjønte omtrent. Det var nå pent vær. Hun skulle forsøke å gå så hun kunne komme seg til Trældalen. Så sa jeg nå er de nå redd for deg når du har vært så lenge her. Nei, hun sa det at hun skulle stoppe her ved brakkene. Det hadde hun sagt til dem. Jeg hørte ikke mer fra henne. Så hun har sikkert funnet sine. Det er jo lenge siden. Så henne stelte jeg altså i brakka. Ja, jeg kan fortelle fra den andre sida der

- Når du sier andre siden, mener du i Kåfjorden.

- Nei, mot Langfjorden. Kommer til han Sverre Pedersen Nå hadde jeg kokt for han Trygve Knudsen, men så begynte jeg hos Sverre Pedersen. Og det var i 38,39. Og jeg kokte uti Pallen. Det er altså på inner-siden av Ulsvåg. Så hadde Sverre kjøpt seg radio.

K. 1A/200

Radio var kommet akkurat da. Men det var ikke mange som hadde råd til å kjøpe radio. Men Sverre hadde kjøpt radio og tok den til brakka. Og jeg og Jenny der, vi kokte sammen i brakka. Og mennene hadde i alle fall en kilometer å gå. Til arbeidet. Og Jenny hadde begynt å forberede middagen, og jeg skulle skure golvene. Vi finskurte golvene i brakka. Om sommeren. Der hvor jeg sto på det bildet du så. Og jeg må flire. Jeg syntes det lyste på golvet da jeg vaska, så måtte jeg se opp. Jenny, brakka brenner jo. Herre Gud det brenner ned. Og det er bare tjærepapp på taket.

Kokke Langfjorden
første radio (215)
brann i brakka

Å Herre Gud sa jeg. Og radioen til Sverre sa jeg. Og jeg ut og Jenny begynte og hive ut sengeklær. Og jeg løp det jeg klarte bortover til vegstumpen. Og mennene så jeg bare brystbildet av, for de sto i ei grøft alle mann. Så ser de at jeg kommer springende. Så sier de hva er det som feiler kokka. Jeg springer noe forferdelig. Og så roper jeg før jeg når til vegstumpen at brakka brenner og radioen, Sverre. Og de hoppet på kanten momentant, og sprang og sprang. Og sprang forbi meg og kom seg dit. Og Jenny hadde begynt å hive ut sengeklærne. De fikk jo slukket varmen. Uten å bære noe mer ut. Men det brant et stort stykke i taket. Ja, det er fortærende kokke sa han Sverre. Dagen etter når han skulle stå opp, så kunne han ikke stå opp. Han kunne ikke gå. Jeg forstår ikke at jeg har fått så vondt i alle musklene. Du skjønner han hoppa fra grøfta opp på kanten og forstrakk seg. Han merket ikke det med det samme. Men dagen etter. Tre dager måtte jeg stille han der. Og han hinka over golvet frem og tilbake. Han hadde forstrukket musklene da. Og vi flirte skrekkelig jeg og hu Jenny. Vi flirte gruffullt av det der.

- Men lå det skrømt i brakka og. I Stokkedalen
- Ja, det var den kjerringa der som kom og brente opp veden for meg. Ja, men jeg hadde aldri sett henne. Men det var ei som gikk forbi meg om natta. Og så gikk hun til ovnen

K.1A/240

skrømt i gammen

- Hadde du lagt det

- Jeg lå ute i gangen. Døra var jo åpen inn til spisesalen inne i gammen der. Men ytterdøra var igjen. Og så kom hu inn og gikk forbi meg. Og jeg tenkte er det mennene som begynner å komme. Så ser jeg den kjerringa. Hun hadde enda en stor sikkerhetsnål i skjørtet. De brukte det visst før i tida. Og så går hu forbi meg og begynner å legge i ovnen. Og tenner. Jeg ligger der og ser på ho. Og tenner i og jeg hører hvordan det brenner. Durer i skorsteinen. Jeg tenkte hva i all verden. Hun brenner jo opp all tennveden som jeg skal ha i morgen tidlig. Klokka var bare tolv om natta. Og jeg lå og så på det der. Hun ble nå vekk igjen. Så sa jeg det til ho Jenny. Hun ble veldig redd. Søsteren min. Hun var bare en stor jentunge da. Så sier hu Jenny at jeg må komme og holde i deg. Ja, bare kom du sa jeg. Jeg vet ikke hvem det er. Det er noen som går igjen sa jeg i den gammen her. Vi sovnet igjen, og da jeg våknet om morgenen, så var alt på plass. Det var ingen ting som var brent opp. Veden var der og alt. Men når vi kom ned, hjem til faren min, og fortalte ham det der. Så sa han hvordan så ho ut den kjerringa. Nei, det var ei lita kjerring med et svart tørkle på hodet og en jakke. Og skjørtet var liksom tatt sammen bak og i en sikkerhetsnål. En stor sikkerhetsnål i ryggen. Så sa han, ja, det var ho der, det var Eliassen gammen vi kokte i, og det var kona til han. Jeg har aldri sett verken Eliassen eller kona. Jeg kjente ikke dem. Men det var noen som var døde og hadde bodd i den gammen der. Ved Lerbotnvannet.

- Var du redd

- Ja, jeg syntes det var ekkelt etterpå. Når faren min sa det.

- Det var bare den ene gangen

- Det var bare den ene gangen jeg så ho. For jeg turde ikke gå opp om søndagskveldene og ligge der om natta. Når ikke mennene var der oppe. For en sier jo

K.1A/280

at hvis det er noen som går, så går de jo om natta i tolvtida. Jeg turde ikke gå dit opp og ligge om natta annet enn t vi lå der når mennene var i nærheten. Da turde jeg. Men vi brukte å gå opp

- Du sa du var redd da, men da, for det var jo mest mannfolk du var sammen med når du kokte ute. Har du bestandig følt deg trygg

- Ja, aldri vært redd mannfolkene. Aldri vært redd dem. Ikke de mennene jeg kokte for. Aldri vært redd dem. Og jeg har alltid sagt til mennene når vi har skiltes. Vi møttes og vi skilles og vi møtes.

- Kjekke karer

- Jada. Jeg kokte i Biggeovagg til førti mann. Og hvis alle reiste hjem i helgene, syntes jeg det var gruelig trist. Så sa jeg kan ikke to bli igjen. For det var langt innpå vidda. Det er jo en 14-15 mil herfra. Og inn fra Kautokeino var det langt. Et par mil derfra jeg kom til øvste Tjonejokka. Jeg kokte først en og om kokte jeg også der oppe. Men det gjorde jeg i 68. Det var nå i 60-årene det. Det er jo det gamle vi skal snakke om. Så jeg var aldri redd. Men det var forferdelig mye arbeid å koke til så mye folk. For det var russiske system sier jeg. For han Stav, overingeniøren i Vadsø. Jeg hadde 8 finnegutter jeg kokte til. Og det var ikke så godt for meg å kjenne de ansiktene igjen for hver gang vi skulle til bordet. Så sa han Stav, når de kom inn. Så sa jeg at jeg måtte føre på kostlista at de hadde vært og spist da. Så husket jeg ikke navnet på dem. Så sa jeg, hva var det du het. Så til å begynne med sa de jo navnet pent og pyntelig, men så begynte de å bli irritert. Du spør hver dag. Vi er de samme guttene. Vi er de samme guttene som var her i går. Jamen hva er ditt navn da. Jeg kjente dem ikke igjen. For det var så mye folk. Jeg hadde det gruelig travelt. Vet du hva han Stav sa, Nelly Furu, tegn ansiktet ved navnet. Ja, den som var god til å tegne sa jeg. Jeg måtte få et bilde heller. Og sette der. Sånn var det. Åtte sånne gutter i den

trygg i arbeid
(300) mye arb.
(325) slitne folk
(340) kjøpt sy-
maskin stell av
tøy, (400) nøds-
arbeid, 50 øre
uka for senge-
stell, snus-
spytting (460)
hårklipping

K.1A/

alderen. Det var ikke så godt for meg å huske. 40 mann. Som går ut og inn.

- Men har du tenkt på etterpå, når en er ung slik, så tenker en ikke på om arbeidet er tungt osv. Men har du tenkt på etterpå når du tenker tilbake igjen på den første tiden ute. Var de slitne når de kom fra arbeidet.

- Ja, mennene var bra slitne skal jeg si deg. Men det var jo ikke fridag før lørdag klokka ett. Da sluttet de arbeidet. Og så reise hjem på lørdags ettermiddagen og komme igjen mandag morgen og være på arbeid klokka 7. Det var ikke sånn som nå i dag at du er fri fra fredagskvelden. Hele lørdagen fri. Nei, jeg syntes det var veldig hardt for dem. Og det syntes de sjøl også. Og jeg skal si deg med den båra og den boren. Og så der. Jeg tenkte nå mange ganger at det tar nå hendene når en står og banker på den boren der. Jeg har vært med i begravelse også på anlegg

- Har du det

- Ja, en gang

- Hvor var det

- I Sjellefjorden

- Du fortalte meg i sted at du kjøpte deg symaskin

- Ja, da var jeg kommet til Langfjorden og kokte der. Og så var det mange menn der fra øyene uti der. Måsøya, Sørøya. Det var nå ikke så greit for dem. De kom på sånt nødsarbeid. 65 øre timen. Og de slet jo på de dongeriklærne. De måtte selv holde seg med klær.

Så tenkte jeg at jeg skulle sannelig bestille maskin gjennom broren min. Han Sigurd. Maskinhuset i Stavanger. Og det var i 38. Så kom denne maskinen, og hvis jeg hadde betalt den kontant, så ville jeg fått den for 165 kroner. Men jeg tok den på avbetaling, for jeg hadde jo ikke penger. Så kostet den 185 kroner. Og når den maskinen kom, så tok jeg den til Langfjorden og hadde den i brakka og lappa om kveldene. For jeg vasket jo dongeriene til mennene. Og det gjorde jeg som oftest nede i ei elv. Jeg varmet vann i kjele på ovnen og så bar jeg bøtta med varmtvann bort til elva

K.1A/

og så hadde jeg litt grønnsåpe og sånn og brett. Og vaska ved brettet og fikk klærne rene så jeg klarte å lappe dem. For jeg klarte ikke å lappe skitne klær. Og så fikk jeg ei gammel dongeribukse av moren min. Bakpartiet her. Det var det som var sterkest. På de gamle buksene. Og så felte jeg inn stykker på knærne til mennene. Fra Rei...botn. Og fra Sørøya og Måsøya. Det var helst der ute fra.

- Dette var på nødsarbeid

- Ja. Så var det en måned, jeg hadde ikke 20 kroner. For det var det jeg betalte i måneden for den maskinen. Så hadde jeg det ikke. Så skrev jeg til Maskinhuset om de ikke kunne vente med det for denne måneden og kanskje en måned til også. For jeg hadde ikke penger å betale med. Ja, det var helt i orden. Så måtte jeg vente da. For det var sesongvis arbeid. Så ble en oppsagt på veggen, og så var det slutt. Og så måtte jeg vente med å betale. Og når jeg da kom på arbeidet igjen, så var det å sende de 20 kronene først. Så hadde jeg nå 40 kroner da, så måtte jeg sende for to måneder med én gang. Så det var nå på den måten jeg måtte betale. Jeg betalte nå den maskinen, og den har jeg den dag i dag. Den er jo veldig slitt, for den er jo brukt mye. Og den ble gravd ned i jorda når vi evakuerte. Og året etter fikk jeg tatt den opp- Jeg hadde pakket den godt inn.

- Fikk du ekstra betalt for arbeidet med tøyet

- Nei. Neida, det fikk jeg ikke noe ekstra for. Og det forlangte jeg ikke heller. Neida.

- Du har god hukommelse. Du har altså kokt på nødsarbeid

- Jada, det har jeg

- Kan du huske hvordan det sto til med de folkene som kom på nødsarbeid den gangen

- Jeg må si det at å reise på nødsarbeid måtte være kjedelig for dem. Å være langt fra hjemmene sine. De måtte være på arbeid helgene også. For de bodde jo helt på Sørøya. Det er jo langt å reise. Og de måtte jo i båt da. Og mange ganger om vinteren var det sånne

K.1A/

stomer. Det var ikke slik at de mennene her heller kunne reise hjem. Det hendte at de ikke kunne reise hjem. Så måtte jeg være og koke for dem i helgene også. Det var ikke noe helgedagsgodtgjørelse eller noe sånt. Nei, jeg kokte for det samme. Men på slutten i 1940, da fikk vi 50 øre uka pr. mann for å re opp sengene.

- Da fikk du et lite tillegg for det da

- Ja. Og det syntes jeg var storartet. 50 øre uka pr. mann. Ja. Og jeg husker han Edvardsen han som var oppsynsmann, og han Moan. Han var jo også oppsynsmann der uti Langfjorden. Jeg husker han Edvardsen kom med lønningen. Så sa jeg at denne var noe ekstra. Jeg må neie og takke deg. Ja, sa Edvardsen, han var skjeiv i kjeften sånn, det er ikke meg du skal takke sa han. Ja, sa jeg, jeg må takke deg, for vi ble så glad fordi vi fikk noen kroner ekstra. For at vi fikk de koipengan som vi sa.

- 50 øre uka

- 50 øre uka pr. mann. For å re opp sengene hver eneste dag. Og lå de og rota i sengene, så likte vi å ha det i orden, så vi redde opp pånytt igjen.

- Hvordan ble dette med personlig hygiene da. Når de lå ute på anlegg og bodde så kummerlig som i

- Jeg vil si det at det var mange menn som lå i øverste koia og så spyttet de snusen på bordet. Det første jeg måtte gjøre om morgenen, var å ta snusboksen opp på bordet. Skulle treffe den, men de traff ikke bestandig. Jeg vil helst ikke navngi. Men det var fra Troms fylke. Det var ikke herfra. Og det første jeg måtte gjøre, det var å ta bøtta med grønnsåpe i og vaske bordet. Før jeg skulle dekke bordet om morgenen. Men tidlig om morgenen måtte jeg være oppe.

- Fikk folk i det hele tatt anledning til å vaske seg skikkelig

- Det var jo det vi ordna med. Et fat, det var som regel to fat og så ventet de på tur. Og vasket seg

K.1A/

i fat og tømme i bøtta. Så bar kokka det ut. Skittvannet. Og så måtte vi fyre i ovnen for å varme vann på ovnen. Men en ting hadde jeg også ekstra for. De ga meg ei krone. Jeg klippet alle mennene på anlegget

- Gjorde du det
- Ja, jeg hadde sånn maskin jeg klippet med. Men på slutten hadde jeg elektrisk maskin, og det har jeg ennå. Jeg klipper alle mann. Jada, jeg klipper damer også. Det er ikke det.

K.1B/000

sanitære forhold

- Men det var jo hjem for å bade seg. Men i de senere år hadde de en bastu ute i Skjellefjorden. Dampbad. Og den fyrte de hver kveld. På torsdagskvelden. Før de reiste hjem på fredag. Og det var en durabelig god bastu slik at svetten var løs. Men før de gikk i bastu, så kom de til kokka og klippet seg. Ja. Og så ga de meg ei krone. Og det syntes jeg var fint. Å få ei krone. Så jeg tjente jo inn maskinen. Den kostet 220 kroner.
- De arbeidet ute til klokka var halv fem. Det var vel da det var slutt på dagen
- Ja, det var da.
- Og så fikk de mat
- Så fikk de middag. Og når de kom inn til middag, så fikk de halvannen times middag inne og hvile seg. Det var et tak det. Men nå på slutten, så kom de inn og spiste middag når det var ferdig på arbeidet
- Men hva gjorde de om kvelden da. For det var vel litt fritid og.
- Spilte poker og la kabal. Og så satt noen og satt på TV også etter at den kom. Men før vet jeg ikke, nei, de lå nå på koia og hvilte seg. Og drøfta arbeidet og om akkorden skulle ryke eller hva det var. Så var det nå sånn. For utover Øksfjordlandet. Der var det å henge i tau. Der hang mennene i tau. Og havet rett under. Og det var 30 meter djupt. Og en mann som kom inn til meg fortalte, jeg visste ikke om at han Birger også hang i tau der. Så sa han
- Det var mannen din

K.1B/013

- Ja. Så fortalte en mann, han het Arne Mikkelsen. Så sa han, vet du hvordan arbeid det ligger an ute i Øksfjordlandet. Nei, sa jeg. Birger snakker nå ikke så mye akkurat om arbeidet når han er hjemme. Nei, han vil vel ikke det sa han. De henger i band. Hva mener du med det sa jeg. Ja, de henger i band utfor flågene. Og nivellerer og lager hylle til bore-maskinene, for kompressorene. De måtte lage hylle for at de skulle holde kompressorene oppe der. Og så måtte de ha noe for ørene, for du vet det var veldig rammel. Når de boret vet du. Og da måtte de helt opp i fjellveggen.

kveldsunderholdn.
(18)arb. i tau,
radio, dans(50)
sang til arb.

- Tilbake igjen lite grann til dette med kveldstid. Det hendte ikke at noen hadde med seg et trekkspill eller ei fele da.

- Ja, i de første årene, det var jo bare gamle og eldre sånne. De hadde ikke. Men i 60-årene da jeg kokte ute i Skjellefjorden, så var det en som hadde trekkspill med seg. Og sang så fine sanger. Men de hadde jo radio vet du. Så hadde de på den. Jeg husker godt da radioen kom

- Ja, det gjør du sikkert

- Ja, det husker jeg godt. Den første radioen som kom hit. For jeg husker han Kristoffersen. Han hadde ikke innlagt vann. Jeg tjente jo der og. For det var naboen vår hjemme. Bare å gå over gjerdet. Så sier han til meg. Nelly, hva vil du jeg skal kjøpe først. Radio eller legge inn vann. Legg inn vann sa jeg. Ja, for han hadde ikke vann inne. Men så sa jeg, du har råd til begge deler. Han gjorde begge deler. Han la inn vann og kjøpte seg radio også. Så det var nå veldig underholdning i radioen. Og TV`n, den kom jo i 68 her. Så den er jo ny må jeg si

- Men kan du huske det at de sang til arbeidet

- Men vi hadde jo dans om lørdagskveldene. På Platten på Sandestad. Innvidde Platten. Vi danset jo helt til morgenen. Gammeldags springar. Spilte trekkspill og danse, ja. Jeg dansa jo jeg også sammen med dem. Og

K. 1B/060

da kunne vi ligge litt lenger søndags morgen vet du.

For det var jo helg da. Når det var slik at

en kunne være hjemme. Dans på Platten på Sandnes

- Var det ved Kirkenes

- Nei, Sandnes det er i Langfjorden. Storsandnes. Ja

Det var innover Langfjord

- Men kan du huske det at de sang til arbeidet før.

Når de satt og slo på bor og

- Ja, det gjorde de. Ja, det gjorde de bestandig.

Det husker jeg. Og til å begynne med tenkte jeg

hvorfor de skulle synge. Men det var nå en slik

ting at når de skulle snu boren at de visste akkurat

nå kan dere banke igjen, ikke sant.

- Så når de tok samse tak og

- Ja. Men jeg syntes mange ganger det var rart at de ikke traff hendene, for de var så hvasse til å stå og slå her. Og treffe akkurat der. Og så dreide

de på boren. Ja, tenk for et arbeid. Er det å vente annet enn at de er utslitt de folkene som var der.

Jeg har en bror her som bror ved siden av her. Han er 80 år. Han sitter her hos meg. Han spiste middag

hos meg i dag. Så sier han, jeg var hos legen nå.

Nå sa jeg, hva sa legen. Du er helt utslitt. Ja,

sa jeg, du var med og bygget vegen fra Kåfjord og rundt helt til Kielva. Forbi Kåfjord. Der var han bas på

vegen. Gamle broren min som sitter der nede. Ja, så

sa jeg, det er ikke annet å vente enn at du er

utslitt. For han har arbeidet steinberget og så har

han bygget sin egen veg fra Kvivi og fra Djupvika helt

utover til ...sninga. Der har han arbeidet uten noen

slags hjelp av myndighetene. Arbeidet på eget

initiativ.

- Hvis du tenker på disse første årene du var kokke.

Det var jo gamle folk da i forhold til din egen alder i hvert fall

- De var jo på min alder nå, mange. 67 år var jo ikke noe

- Kan du huske om de hadde gikt og plager

- Ja, det kan du tro. Det kan jeg fortelle deg altså,

utslitte folk,
tøving og
strikking, (94)
sjøskvett på
ryggen

K.1B/

når vi snakker om det. Det er ingen som aner hvor mange lugger jeg har tøvet til mannfolkene. Jeg var hjemme og tøvet lugger mens jeg nå var gift og bodde hjemme. Jeg tøvet lugger og sendte til mennene på anlegg. Og strikka sånne på knærne. For de lå og krøp der nede i fjellene. Og de måtte også ha sånne knesbekyttere. For å ha mellom buksene sine. Og min mann, jeg kjøpte ullunderbukser fra fabrikkene. Mens de var nye, så sydde jeg på noe jeg tok fra en gammel og sydde på yttersida av den nye. Så tjukt skulle det være. For det var jo kaldt. Å sitte på stein og borre. Og gikt ja, det hadde de jo veldig mye av. Og når de så at min mann hadde så gode lugger i støvlene, de måtte selv holde seg med arbeidsklær. Den gangen. Når de da fikk lugga som nådde hit. Tøvet av ull. Ekte ull. Tjukt tøvet jeg dem. Og nådde hit. Så stakk de dem nedi arbeidskalosjene. De frøs aldri på føttene. Kunne ikke fryse på føttene da. Så sa mennene, du har så gode lugger. Hvem er det som har laget dem. Nei, det er kjerringa som lager. Få henne til å lage til meg også. Ja, så fikk jeg 5 kroner paret da. Og jeg laget ulla til det og. Et kjempearbeidet. Tungt å lage de luggene. Og jeg vet ikke hvor mange par lugger jeg laget til de mennene der ute.

- Ja, de arbeidet vel ute i all slags vær

- All slags vær. Og sjøen den slo jo mot ryggen deres. Så når de kom inn, så var det is. En måtte vente til det hadde myknet før en kunne trekke det over hodet på dem. Jeg trakk det over hodet på dem

- Altså genseren var så

- Dongeritrøya. Noen hadde glidelås, for det var mange ganger bedre enn knapper. Noen hadde bluse med glidelås på. Så det gikk derfra og opp. Så måtte de ta det over hodet. Og de var så frosne av is på ryggen at de måtte gå mot ovnen. Jeg hadde fyrt i ovnen. Så sto de mot den til det myknet. Så kunne jeg trekke dem av. Og så var det å henge rundt alle steder. Våte.

K.1B/112

Inni gammen og henge opp de klærne for å få dem tørre. For det regna ute. Du aner ikke hvor mange klær jeg tørket på den måten. Og skoene deres. Rundt så det var veldig usunt. Det vil jeg si. Å sove i en sånn brakke. Det er ingen som aner det.

Jeg er forferdet over at vi har vært så friske som vi har vært.

- Ja, det var vel arbeid bare for friske folk dette

- Ja, det måtte jo være det. Men jeg tenkte ikke mer over det. Det var likt for alle. Og jeg tenkte ikke mer over det. Vi syntes at vi måtte gjøre det. Vi kunne ikke gå hjem og slenge i dørene. Det gikk jo ikke an. Mamma sa dere må bare fare og koke jenter, for her blir det ingen ting her hjemme.

Og så bar det utpå anlegg igjen. Nei, jeg må si at jeg syntes det var hyggelig å koke. Hele den tida jeg kokte, så syntes jeg det var hyggelig. Og etter at han Birger døde og jeg ble alene, så ville jeg skrike for at jeg ikke kunne bruke min kaffekopper hjemme. For det var bare en kopp jeg kunne bruke. Jeg har hatt bare to barn, og de er gift og reist. Så ble jeg helt alene. Så jeg var veldig glad da han Abrahamsen kom og spurte meg om jeg ville koke for ham. Og jeg måtte koke der oppe i vegkrysset der til Televerket. Kan jeg ikke koke i mitt eget hjem. Så kommer dere til meg. Dere er fire mann. Så får jeg dekket og bruke mitt dekketøy. For det var grufullt å slutte i Biggeovagge, 40 mann, og komme hjem til ensomheten. Og da var jeg 51 år. Ja. Jeg hadde ennå myekrefter. Men nå må jeg si fra jeg fylte 60 år, så vil jeg ikke ha det ansvaret. For det tok så veldig på meg alt dette her med hans bortgang og sånn. At når jeg tenker at jeg skulle begynne å koke på anlegg og få ansvaret. For jeg vil være pliktoppfyllende i mitt arbeid. Og da synes jeg det at jeg greier det ikke. Jeg klarer det ikke. Klarer ikke å tenke på at jeg skal stå opp klokka fem om morgenen. Og ordne til middagen og tenke hva skal en ha i dag. Og skaffe maten. Det gjorde jeg også. Hadde jo kostlaget sjøl. Og

kokke pånytt,
egne kaffekopper

K.1B/145

skaffe til veie alt som skulle til. Og regne ut hvor mye som skulle gå. Aldri hadde jeg for lite mat. Aldri for lite.

- Synes du det var et anvarsfullt arbeid

- Ja, det var anvarsfullt. For jeg ville mennenes beste. Jeg ville at de skulle arbeide i lag og at de skulle ha sitt fulle måltid når de kom hjem fra arbeidet. Og kjelen sto full med varmtvann. De skulle vaske seg og stelle seg. Og såpekoppen var vaska. Og gulvene var vaska og putevarene vasket jeg. For at det skulle være rent. Det gjorde jeg to ganger i uka. Du vet de kom hjem og mange av dem var svette. De fikk ikke vasket seg så godt som du kunne ha gjort om du hadde vært i bad. Og da vasket jeg putevarene og strøk dem og hengte dem til tørk. Tok bare noen få putevar hver dag for at de skulle få tørke inne. Og så hadde jeg svart strykejern på ovnen som jeg varmet. For å stryke dem. Og noen takka og noen sa ikke noe og noen tok mer omkring her og sa tusen takk for putevaret. Sånn. Det var betalinga. Og jeg var glad og lykkelig og tilfreds. At jeg hadde gjort det. For jeg likte at det var rent og pent.

- Før du fikk radio og fjernsyn og slikt, så måtte en lage underholdning sjøl. Og nå vet jeg at du sang. At det ble sunget om kvelden. Kan du huske noe av det dere sang.

- Ja, jeg sang. Ja, vi sang jo disse valsene som var i den tida. Jolly Bob og Kari Maria. Du er mitt svermeri.

- Ja, det var det som var poplåter den gangen

- Ja, det var det jo. Harry Brandelius sine. Han sang jo mye fint. Du verden.

- Så var det ei vise du nevnte om en gutt

- Ja, om en slusk, ja

- Skal vi prøve et vers eller to

- Ja. Det er nå best jeg synger de versene som er. For det passer liksom hvis jeg hukser det i farten.

sang om kveldene
Ofotbanevisa?

K.1B/185

Jeg er slusk javel, hvem bryr seg vel om det
Med min ferd har dere ikke noe med
Jeg har slitt meg gjennom livet,
kjempet hardt, men sunket ned
Men jeg er da vel et menneske for det

I blant sluskerrallar har jeg slitt meg frem
Jeg var liten gutt da hjem kom mellom dem
Andre barn fikk mat og pleie, jeg ble hånt og
trampet ned
Jeg forbanner kun den dag da jeg kom te

Dengang jeg var gutt, da tenkte jeg som så
Når jeg blir en mann da vil jeg målet nå
For min egen lilla stue den sku ligge høyt og fritt
men sånne luftkasteller ramler som du vet

Hvem var veg-
arb.? kombi-
nasjonen vegarb.
anet arb. (220)
du må aldri bli
vegarb.

Jeg har ikke mange gleder her på jord
Jeg ble tidlig jaget bort fra far og mor
Er det rart at jeg drikker når min sjel er tung og
matt

Og når sorgen skyves unna for en natt

Derfor godtfolk, når de ser en slik som meg
Vandre ensom og forlatt på livets veg
Andre barn fikk mat og pleie, jeg ble hånet
og trampet ned, nei, nå gjorde jeg feil
- Ja, vi har kommet på en ting til her på
slutten da

- Ja, jeg slutter der

- Men det gir meg anledning til å spørre deg om en
ting. Det er hva slags folk som var vegarbeidere.

Denne visa handlet jo om en slusk. Hvem var veg-
arbeidere da du begynte. For det var jo ikke slusk.

- Ja, det var nå, nei, det var nå alminnelige arbeids-
folk som ble vegarbeidere. Som begynte og skulle lage
veg. Det var nå alminnelige folk. Det var nå kjent-
folk fra vår egen bygd først.

- Bygdefolk

K.1B/

- Ja, bygdefolk, ja. Som var fiskere og ishavskarere Brødrene mine var på Ishavet og. Jeg kokte jo for brødrene mine også. De var på veggen. Og det var jo sånn alminnelig. Lite gårdsbruk hadde de. Et par kyr og sånt noe. Tre og fire kyr og sånt
- Tror du det var hovednæring å være på veggen eller var det
- Nei, det var jo bare sesongvis. Det var ikke hovednæringa. De var alt muligmenn. For mine brødre de reiste jo på Ishavet i januar. Februar. Og kom om våren. Og så kunne de arbeide litt på veggen om sommern
- Så det var kombinasjonen som gjorde at en kunne overleve altså
- Ja, akkurat. Det var sånn. Og noen reiste ute og kom hjem og fikk litt vegarbeid. For ikke å gå ledig. For alle hadde jo et lite gårdsbruk. Og det måtte de jo høye. Om sommeren. For det var jo ikke bar å være borte. For kjerringa klarte jo ikke både høye og passe dyrene og ungene og alt. Så de måtte ta seg fri og høye. Så det var jo aldri ferie. Vi hørte aldri om ferie. Nå er det jo forferdelig med ferie. Hvis de ikke får ferie, så går de jo lei. ~~Men~~ det var jo selvfølgelig ikke sånn stress som i dag Folk hadde jo bedre tid. Og vi kunne gå på besøk til hverandre med et strikketøy i handa. Og hadde god til til å gå til naboene. Du ser hvordan det er i dag. Vi kunne gå med strikketøy etter veggen og gå til neste hus. Sånn gjorde vi i vår bygd i hvert fall. Men det blir selvfølgelig ikke sånn i byene. Det blir det jo ikke.
- Tror du Vegvesenet var en populær arbeidsplass
- Ja, det var en hard arbeidsplass før i tida. For min mann han sa til min sønn, du må aldri bli vegarbeider. Sa han til han Kåre Asbjørn. Jeg har bare en sønn og en datter. Så sa jeg, Birger, nå er det jo mye bedre. Nå er det jo maskinelt arbeid. Ja, men han hadde tenkt så gruelig på det sa han. At

K.1B/239

du må aldri bli vegarbeider. For det har vært fryktelig tungt. For han arbeidet i den tida det var tungt. Og nå på slutten så ble det lett. Etter at han Birger døde. Det var da det ble lett. Selvfølgelig var han jo i Biggeovagge den siste uka han var på veggen mens han levde. Jeg var jo der i 10 uker etter. Og det var jo knusere og all verden. Og maskinene, det var 60 maskiner som arbeidet opp veggen til Biggeovagge. Og da var jeg med mens de bygget veggen opp til Biggeovagge. Og da måtte jeg si det at det var jo ingen hender som arbeidet. Det var jo bare maskiner. De var bare og styrte dem. Så det var jo stor forskjell

flytting av
brakkeleiren,
flere kokker på
på samme
anl. 3 skift
Ø95) ikke W.C.
(330) ingeniør
Barring

- Det var vel stor forskjell for kokka og på disse årene

- Ja, men vi kom bestandig der hvor det ikke var veg. Vi måtte gå på myr og sånt. Jeg husker vi måtte flytte ei natt. For de kunne ikke flytte om dagen. Vi måtte flytte om natta. Og de hadde en jeep. Sånn som franskmennene bruker. De jeepene som gynger sånn. Sånn måtte jeg sitte og holde meg fast om natta. Og så måtte jeg være oppe hele natta for å få alt i orden og få bordene dekket

- Så flytting foregikk etter arbeidstid det altså

- Jada

- Om natta

- Om natta, ja. Og så var det ingen veg. Og det var 5 km i slengen vi flyttet inn. Så var det ingen veg. Du kom bestandig der hvor det ikke var veg. Og 5 km i telefon. Og så var det ikke strøm. Så hadde de aggregat. Og det sto rett utenfor veggen. Og du skulle sove der. Så jeg sa her får ikke jeg sove. Men vet du hvordan vi mennesker er. Vi er vanedyr. De fikk feil på et sånt aggregat når det var gått en dag. Og så stoppet det. Og så fikk jeg ikke sove. Ja. Tenk det. Og jeg sa jeg får ikke sove nå for nå er det stille. Sånn er det. Ja.

- Nå har du jo vært kokke på anlegg hvor det var flere kokker. Hvor dere var sammen. Hadde dere tid

K.1B/

til å være sammen annet enn i arbeidet

- Nei, vi kokte altså helt ved siden av hverandre, men i forskjellige brakker. Vi var tre i den brakka jeg kokte. Der var vi tre kokker. Så var det to i en brakke og så var det en brakke i en brakke. Men vi var nær hverandre. Men det var liksom slik at vi holdt oss til der vi kokte.
- Men dere omgikkes lite grann sånn
- Ja, om dagen. Så kom de inn og drakk en kopp kaffe. Vi ropte kom inn og drikk en kopp kaffe. Men det var om vinteren det. Det var vinteren, og det var så veldig kaldt. Vi hadde så mye plikter. Det kunne være om kvelden. For om dagen så var det så mye plikter for å få endene til å møtes

At vi kunne ikke reke hos hverandre. For det var køyer å re opp, og det var masse folk. Og stadig var det noen som kom inn og skulle ha kaffe. For det var kaldt ute. Og fisken var frossen. Vi skulle tine den og skjære den opp og. Da var det ikke noen mann som gjorde det. Men nå på slutten så hadde jeg han Peder Haugen f.eks. Han Heggeli sa du skal lage mat. Det var 40 mann. Da måtte jo en skjære fisken for meg. Og når jeg skulle ha lapskaus en dag, for det var sjelden vi kunne ha lapskaus, men de hadde lyst på lapskaus. Så måtte jeg skrelle potetene mellom elleve og to om natta. For jeg hadde tre skift alene. Så lå jeg altså fra to til fire med føttene opp gjennom veggen. Jeg kunne ikke ligge sånn med føttene. Jeg måtte holde dem der oppe, for jeg var trøtt i føttene. Og så blundet jeg da i to timer, og så opp igjen klokka fire For det var skiftarbeid. Jeg begynte klokka elleve og servere middagen. Så var jeg ferdig klokka halv syv om kvelden. Ja. Det var russersystem der oppe. Han sa det han Heggeli. At nå har vi fått det

..... for ho Nelly. Her har du hatt det fint sa han. Selv om du har hatt 16 mann her nede. Men der oppe blir det verre sa han. Jeg kjente hvor trøtt jeg var

Å Gud, jeg var trøtt. Åja, det er mange ting jeg kunne snakke om. Om hygiene og sånn. Det var jo ikke

K.1B/

do engang til å begynne med der oppe.

- å ikke det

- Nei, det var jo utedo i tilfelle, men det var ikke satt opp. Vi kom oppover i leiren. Ingen do, ikke noe. Nei, nei, nei, jeg har flirt mange ganger av det Vi skal ikke snakke mer om det. Men jeg forteller bare hvordan det kunne være.

- Så primitivt var det altså

- Ja, sånn var det, ja.

- Det var jo en del av hverdagen dette

- Det var hverdagen det. Ja. En måtte holde seg lenge mange ganger. Det var bare på skøy dette her med bildet av det. Jeg har det hjemme. Jeg tok det ikke med meg. Så står det tre do, utedo der borte. Og så kommer to mann ut, oppsynsmann Olav Pedersen, en Og så kommer Osvald Olsen, det er han andre karen. Med apparatet i hånden. Det var i Biggeovagge. Hvor skal du hen. Dit til småhusene. Så begynner jeg å springe, men det var bare på leven jeg gjorde det. Så sprang jeg bortover og han tok bildet. Det har han sendt meg. Og så kom jeg tilbake og så står jeg der. Så står jeg sånn.

- Du må sende de bildene til han Gottfred Karlsen. Det er på tur til doene. Det er så artig.

- Men selv om det var tungt arbeid og det var lang arbeidsdag, fikk dere tid til noe moro innimellom.

- Ja vi skøya nå og pratet. De kom på kjøkkenet og pratet. En og to og sånn av gangen. Og pratet. Det gjorde dem jo.

- Ja, det var vel ofte slik at de kom

- De kom ja. Når jeg hadde så mye folk i Biggeovagge, så var det en ingeniør fra Oslo som var 75 år. Han var falt for aldersgrensen. Han het Barring. Jeg vet ikke om du har hørt om han Barring.

- Nei

- Så bodde han på hotellet. Han var jo en fin mann. Han skulle bo på hotell i Kautokeino. Og det var jeg veldig glad for. Så kom han opp, og så fikk han se meg, og så sier han Heggeli at kan ikke du ta en mann

K.1B/

til i kosten. Når du har 42 mann, kan du ikke da ta 43. Du Heggeli sa jeg, det går ikke an å ta 43. Jeg klarer ikke flere folk. Jamen du kan vel ta han ingeniør Barring. Så kom han sjøl inn. Fru Furu sa han. Kan jeg ikke få komme i Deres kostlag. Nå bor du så fint på hotell i Kautokeino. Se hvordan jeg har det her. Jeg har sett gjennom vinduet når bordet ditt er dekket. Jeg har mest lyst til å være her hvor dere er. Han Barring han kom og ble der oppe Og stakk ut vegen. Den sommeren. Jeg så ham bare i grønn ballongdress. Og grønne støvler som gikk hit. Med snøring her. Og så ei lita kalott på hodet. Det var sånn jeg så ham bestandig. Men han kom bestandig og pratet med meg. Selv om jeg hadde mye arbeid, så måtte jeg prate og fortelle stubber til ham. Så falt han og stakk et stikk inn i hånden og fikk vondt i det. Og så reiste han ned til Alta til doktor Kvamme og tok røntgen. Han sa at det var ingen ting inne i hånden. Men han brukte lege i Bærum han Barring. For han var nede fra Oslo. Hans lege i Bærum. Han Barring ble ikke god i hånden. Han var hos han Kvamme her og Kvamme hadde røntgen på det og så. Det var ingen ting i hånden. Han viste meg hånden, og den var vond og stygg. Han Birger ble sendt fra Alta sykestue til Tromsø ei natt. Han var så dårlig. Og jeg måtte koke i Biggeovagge i 10 uker. Og så hadde han Barring sett meg bare i hvit frakk og kalott på hodet. Han hadde ikke sett meg i andre klær. Og jeg hadde sett ham bare i den grønne dressen der. Så fikk jeg ordre hjem. Hver helg måtte jeg til Tromsø. Måtte følge med en mann i bil ned til Bosekop og derfra til Tromsø med fly. Hver eneste helg. Du kan tro hvor slitsomt det var. 14 mil med bil og så med fly til Tromsø. Og på Tromsø sykehus der lå han Birger. Så måtte jeg bo på Langnes 4 km fra sykehuset. Så tenkte jeg en dag, for jeg ble jo bare over ei helg. I dag skal jeg spasere til sykehuset for å gå en ordentlig veg. For jeg hadde gått bare i den myra der oppe i Biggeovagge.

K.1B/

Nå skal jeg gå etter ordentlig veg. Så kledte jeg meg fint. I hatt og greier. Og kåpe. Han Barring hadde reist til Oslo med handa si. Til sin lege i Bærum. Og så kom jeg gående etter gata i Tromsø. Masse folk. Det var sommer. Masse folk i Tromsøs gater. Så møter jeg blant annet, jeg ser på en mann i spaserstokk og fin veske i handa og hatt på hodet og fin kort frakk og. Og vi ser på hverandre når vi møter hverandre, men vi går forbi hverandre. Sier ikke noe. Han ser veldig på meg. Og når jeg har gått en 50 meter så tenkte jeg jeg må snu. Snu meg og se. Så står en mann og ser på meg. Han står også og ser på meg. Så tenkte jeg du verden, jeg må snu. Så begynte jeg å gå. Og så kom han i møte med meg. Hvem er det andre enn han Barring. Og ho Nelly som møttes der. Og vi håndslo og tok hverandre i handa. Han sa nå kan du trykke min hånd dypt sa han. De fant en sånn flis i handa på Bærum sykehus. Det er voldsomt hvor overlegne vi er blitt sa jeg. Ja, sa han. Jeg kjente deg ikke, men jeg syntes det var noe med deg. Ja, du ser vi er i full snibel begge to sa jeg. Nå er vi i full snibel. Du i dress og. Jeg har aldri sett deg i de klærne. Men han snudde seg og

- Dere var vant til å se hverandre i en bestemt habitt.
- Jeg syntes det var artig at jeg snudde, for jeg tenkte jeg må se på den karen der. Og så står han og ser på meg. Og da tenkte jeg det er nå en som, og at det var Barring, det ante jeg ikke. Jeg kunne ikke peile ham ut hvem han var. Hvem er hvem. Og han ikke med meg heller. Men så sier han til meg. Se nå går jeg og snakker med mannen på sykehuset. Og så må jeg ta fly igjen til Alta. Så sier han Barring til meg. Nelly, når du kommer til Oslo, så må du komme til meg. Ja, sa jeg, hva skal du servere meg. Fårikål. For jeg koker alltid fårikål til mine barn. Du vet han var enkemann. Han var 76 år. Og når jeg får barna mine på besøk, så koker jeg fårikål. Og det skal jeg koke til deg. For du har kokt så mye god mat til meg. I Biggeovagge. At en gang har jeg lyst til å koke

K.1B/445

fårikål til deg. Men jeg er sikker på at Barring er død. For jeg har jo ikke vært der. Jeg har vært i Oslo, men jeg har ikke vært der. Neida. Så det syntes jeg var så artig at vi skulle treffes slik igjen. Og han Birger han kom ikke mer på arbeid han

- Men det var en ting du sa i sted. Du kunne sagt mye om hygiene og slikt. Har du opplevd dette med lus og lopper i brakker

- Ja

- Har du gjort det

- Ja, det har jeg oppe i Stokkedalen, ja. Og vi vaska klærne i stamper. Og varmet opp vannet og vasket og hadde pulver i vannet. Og så ble det nå skum vet du når vi vaska sånn. Store ullunderbukser. Hjemmevevd. Og jeg husker jeg sto og vaska. Og så syntes jeg det var så kjett opp gjennom armen. Så tenkte jeg det var skummet. Så gjorde jeg sånn. Regnet med at det var skum. For jeg var den som tok tungarbeidet der. Borghild skulle bake brød og ho Ester skulle re opp senger og sånn. Så tok jeg vaskinga. Vasket brakka og så tok jeg vaskinga av klærne. Og jeg sto på yttersida av døra og vaska om vinteren. I frosten. Inn i gangen var det så trangt. Det var jo dårlige brakker. Det var jo ikke sånn, det var trasige hus, jeg tenker på det nå. Jeg vet ikke om jeg hadde klart noe av det. Og så skylte jeg nå klærne. Så begynte jeg å undersøke. Skulle se på dem, så sa jeg, det er jo lus. Som går opp gjennom armen på meg. Å herre Gud. Så sa jeg det at dere har lus i klærne til en. Jeg visste hvem som eide klærne. Ja, det var en mann, han var så lusete at det var skrekkelig. Og så hadde han Sigurd broren min vært på Ishavet. Så han hadde sånne, hva heter det igjen. De kulene de brukte på Ishavet. Nå må jeg tenke meg om

lus og lopper

K.2A/000

- Broren din hadde vært på Ishavet og
- Kvikksølv
- Var det kuler det.

K.2A/000

- Det ble som sånne kuler når en slo det på bordet. Sånne små kuler. Det rendte jo alle vegene. Og det var jo noe som tok lusa
- Var det vanskelig å bli kvitt dette med lus når det først kom
- Vi tok prafin på klærne hans og fikk ham ren.
- Så det var bare den ene mannen
- Det var bare den ene mannen som jeg visste om
- Var du borti dette flere ganger
- Neida, det var bare der. Jeg har ikke vært borti det flere ganger.
- Men nå vet jo jeg det at dette med lus og lopper var ikke noe uvanlig før i verden. Men kan du huske siste gangen du hørte om dette med lus i Vegvesenets brakker
- Nei, jeg har aldri hørt om det annet enn i Stokkedalen der
- Det er eneste gangen altså
- Det er eneste gangen jeg har hørt om lus. Ja. Men forts. fra kass. 1B lus og lopper da vi evakuerte, da var det en familie fra Kjøllefjord som var veldig lusete. Og som var på samme båt som vi var. Og vi var redd dem. Ja.
- For det var vel noe som alle sammen var redd den gangen
- Fryktelig redd, ja. Og en gamling han satt bare sånn. Vi ble jo jaget fra sted til sted. Og vi kom til Mosjøen kirke. Så måtte vi bo i kirken et par døgn der. Og så satt han bare der og plukket. Regnkappe hadde han på seg. Og jeg sa gå og se hva det er den mannen gjør. Hva gjør han. Han sitter og plukker seg her sa han. Og ligger det på gulvet. Og jeg og ungen går med skaller på gulvet. Jeg tør ikke. Hvis han plukker noe der. Når vi kom til Trondhjem, så måtte vi bades alle sammen. I dampbad. Så klærne ble stima. Og da gråt den mannen og sa han måtte ha elde. Vet du hva elde er for noe.
- Nei
- Måtte ikke ta alle. Måtte ha igjen så han ikke mistet dem. Han ville ha det. Gud hjelpe meg

K.2A/032

Han måtte ha elde sa han. Elde den altså. Det er liksom at du har en god sau. Den sauene må du få et lam av. For den er så god den sauene. En god rase. Han måtte ha den. Han kunne ikke være uten den altså. Og vi ble forferdet. Klærne ble tatt i fra dem og stima. Alle våre klær også. Knappene var helt varme når vi tok kåpen på oss. De ødela jo mye klær også med det.

- Denne tiden du var kokke. Eller kokte som du sier da. Er det noe du tenker tilbake igjen på

- Nei, jeg synes at det var en fin tid. Når jeg var ung og arbeidet sånn. Jeg synes det var en fin tid.

- Var det et arbeid du likte

- Ja, jeg likte og koke og stelle mat og vaske. Jeg likte det arbeidet. Og jeg likte det fremfor å være hushjelp i husene. Jeg likte det fremfor det.

- Fikk du mange gode venner

- Jada, jeg ble ikke uvenner med noen. Vi var nå venner. Når vi møtes så hilser de. Og de tar feil av mine søstre, for vi er nokså lik hverandre. Så det er masse som hilser meg og roper hei, Nelly, og så er det søsteren min de roper til. Og det var en mann som hilste sier søsteren min. Ja, det er en mann jeg har kokt for på anlegg. Å, vi trodde det var Nelly. Ja, ja, sånt hende mange ganger.

- Hendte det at det var anledninger, jeg tenker da på geburtsdager eller slikt hvor du da prøvde

- Nei, men jeg laget kake når det var avslutning på det og det. Da laget jeg kake. Bløtkake og greier. Jada, det gjorde jeg. Ja. Jeg laget bløtkake. Og når det var slutt på anlegget. Nå blir det ikke mer. Så var det å lage bløtkake og så satt vi omkring bordet alle sammen. Og kokka var liksom midtpunktet.

- Fikk du besøk av ingeniørene noen gang

- Mange ganger jeg dekket middagsbordet for å ha ferdig til mennene skulle komme inn. Og mange ganger måtte jeg ta halve bordet vekk for å stelle kaffe til dem. For jeg bakte. Nå var det fint på

tenker tilbake
på kokkearb.
(45)bløtkake
til avslutning(50)
mat til ingeni-
ørene

K.2A/055

anlegg, for nå har vi fryseboks. Jeg bakte wienerbrød og hadde ferdig i boksen. Bare et øyeblikk å tine opp når de kom. Så stelte jeg kaffe til ingeniørene og alt bestandig. Rolf Heggeli og han gamle Stav. Han er jo død. Og Johnsen og. Jada, de har drukket kaffe hos meg mange ganger. Og han Lars Hofset som var før i tida. Han gamle Lars Hofset. Jada. Og hunden hans. Og han Foslund og. Jada. Og hundene deres ble jeg veldig venner med. Det må jeg si. For de gjorde sånne rare ting de hundene at de sa at jeg hadde ødelagt hundene deres

hunden til Fos-
lund

- Hadde gitt dem for god mat da

- Ja, jeg liker hunder og jeg er glad i hunder. For de hundene, jeg var glad når de kom. For jeg tok meg veldig godt av dem. Og de sa det at når de nærmet seg brakka, så begynte hundene og hyle i bilen. Hold nå fred. Vi er snart hos ho Nelly. Sa Heggeli og Foslund til Hunden. Jeg kan fortelle deg en ting. Jeg vasket de kaffehusene fremme ved anlegget. Og så kjørte han Foslund meg til et kaffehus innerst inne i Skjellefjordbotn. Og så spurte han meg når han kjørte, Nelly når skal jeg hente deg. Om en time sa jeg. Hunden var med ham. Så sa han nå Tass, kom. Han Tass forsto ikke hvorfor jeg skulle bli igjen der. Så han tok hunden med seg i bilen og kjørte. Om en time så kom han tilbake. Men jeg hadde akkurat begynt å vaske av stolene her, så så jeg han Tass her igjen. Så tenkte jeg, hva i all verden. er han Foslund kommet så snart. Jeg er jo ikke ferdig. Så så jeg ut. Nei, han er alene. Og så satte han seg på en stol når jeg vasket. Og ja Tass er du kommet igjen. Halen gikk sånn på han Tass. Du store verden sa jeg. Er du kommet så snart tilbake. Åja, du skulle vente på ho tante sa jeg. Så pratet jeg med ham mens jeg vaska. Og så kunne han Foslund fortelle at med det samme han kom til Skjellefjorden, så hoppa hunden av bilen og pilte tilbake. Så sa kona til Foslund. Der løper han Tass. Nå løper han etter måkene med de ungene. Nei, han kom til meg

K.2A/

og satt hos meg til Foslund kom. Og når han kom sa jeg du ser han sitter her. Ja, du har ødelagt den helt sa han. Nei, du kan tro han skal passe på tante sa jeg. Og sånn var det. Og han Søren Furu hadde geburtsdag vet du. På Havenes. Og han bor jo ved siden av han Foslund. Og jeg kom om sommeren to år etter. Så kom jeg til han Søren i geburtsdag. Og det var om sommeren og døra sto oppe. Og vi satte oss til bordet Det var jo han lensmannen, han Markus. Han var også der. Og fru Markus. Og jeg satte meg til bordet sammen med Søren og drakk kaffe. Jeg visste ikke av før det kom en hun fynkende inn i stua og bent på meg. Og tok ene skoen til han Søren og la i fanget mitt. Hva i verden sa han Søren. Det kommer en hund fykende inn. Ha deg ut med én gang sa han. Herre min Gud sa jeg, det er jo han Tass. Nei, du store verden det er jo han Tass. Og han rista med halen og jeg reiste meg jo og gikk ut med han Tass. Og så tok jeg veska mi og tok en sjokolade og ga ham. Tass sa jeg, spring hjem og si til mamma at jeg kommer siden og drikker kaffe. Han pilte hjem med én gang. Og det forsto ikke han. Jeg gikk jo dit etterpå. Du kan tro, jeg kokte en dag og passet maten hennes mens hun var i Talvik. Så kom fru Foslund kjørende. Hun hadde Tass med seg. Så tenkte hun fru Foslund, hva skal jeg gi ho Nelly for at hun har gjort dette arbeidet. Hun kjøpte meg en sånn pen kopp i Talvik som det står tante på. Så hadde hun hvelvet den på skålen og pakket den godt inn. Og når hun kommer til brakka, sier hun til Tass. Tass, gå opp med den pakken til tante. Og den døra den tok han selv opp. Han slo bare labben på dørhåndtaket og så gikk den opp. Så kom han Tass inn med den pakken, og jeg sitter der ved bordet og så legger han pakken i fanget på meg. Neimen, hva i all verden sier jeg. Pakke. Og halen gikk sånn mot veggen. Neimen du verden, har han Tass kommet med pakke til ho tante. Jeg må nå se hva det er for noe. Så åpner jeg den og så tar jeg opp og så gjør jeg sånn. Holder tefatet sånn.

K.2A/125

Gjør jeg sånn. Neimen tenk å få kopp. Og halen gikk i ett sånn på ham mens jeg pratet. Tass. Spring ned og be mamma og pappa komme til kaffe. For nå koker jeg kaffe. Han pilte ut med en gang. Og han Foslund hadde satt seg med avisen med foten på bordet og så satt han og leste. Så kom han Tass og banka. Så tok han avisen. Hut deg vekk og gi meg fred din tosk. Jeg skal ha fred til å lese avisen. Og hunden skamfull. Og Margit hørte dette. Så går han til ho Margit og så ser han på ho Margit og så kommer han opp til meg igjen og så legger han seg i ring på golvet. Kommer dem ikke. Sa ingen ting. Hva i all verden, er du syk. Så hører jeg det kommer noen. For hun hadde forstått litt. Så kommer ho opp. Så blir han så glad og reiser seg opp. Åja, sa jeg. De kommer. De kommer. Ja, ho Margit kom. Nelly vil du noe. Ja, det vil jeg sa jeg. Jeg har kokt kaffe og takk for koppen som Tass har gitt meg. Nå skal vi drikke kaffe. Var det ikke det jeg sa til han Egil at nå vil han noe. Og du din tosk så slår du ham med avisen og sier du vil ha fred. Han var så sturen han satt oppe. Men så kom de opp begge og drakk kaffe. Og da satt han sammen med oss og var sånn og var så veldig Tror du at en hund kan forstå. Han sa jo det at jeg hadde ødelagt hunden. For vår del. Men jeg sa dere forstår ikke hunden. Dere kan ikke oppdra en hund.

- Jeg kom på en ting her på slutten fru Furu. Og det var et par sanger som du kan huske.

- Ja

- Kan du først fortelle hvem du fikk høre disse sangene av

- De fikk jeg høre hos han Rolf Steinar Heggeli. Han hadde trekkspillet med seg og jeg kokte da han var 17 år gammel. Og mora sa, kan ikke han Rolf Steinar være i ditt lag Nelly. Nja, sa jeg, det kan han.

Han var nå 17 år. Hun syntes han var så ung. Og så sier han, kommer og hilser på meg han Rolf Steinar, høy og tynn. Så kommer han og hilser på meg og så sier

sanger

K.2A/160

jeg, åja, du har trekkspill med deg. Ja, det skal bli sang om kvelden. Synger du. Å, jeg skal synge sa han. Å du verden vi sang om kvelden. Rolf Steinar og jeg. Ja. Han spilte og jeg sang. Og da sang vi denne her:

Jeg kan ikke glemme, men jeg vet at jeg må
Jeg skulle ha gått min veg, men hvor skal jeg gå
I tankene er du hos meg, hver en eneste stund.
Du vet du er hos meg hvert lite sekund.
Så hør min saang. Ta meg i din favn.
For første gang skal jeg hviske ditt navn.
Jeg kan ikke glemme, men jeg vet at jeg må
Jeg skulle ha gått min veg, men hvor skal jeg gå

- Det var den ene

Jeg er på veg tilbake hjem igjen. Og jeg savner så sårt min beste venn.
Jeg har hele tiden tenkt på deg, og jeg vet at du var glad i meg. Jeg er på veg tilbake hjem igjen
Jeg angrer de hårde ord jeg sa til deg. Og jeg undres om du nå vil kunne tro på meg.
Tenk at jeg har vært så dum, men nå skjønner jeg
At du tross dette er litt glad i meg

Takk

- Nå skal vi sette sammen en radio serie med vegarbeiderminner. Har du noe i mot hvis det passer seg slik at vi kan bruke noe av det du har fortalt eller sunget

- Ja, hvis dere kan bruke det. I alle fall de siste versene var sånn lengsel. At nå er jeg blitt gammel og nå er det ingen som har bruk for meg mer og